

soer teffelijken Adel en ook met haer twee broeders als Albrecht en Wencelaus Hertog - Hertogen uit Duitsland gereist om na Spangien te gaen. In t denkonen der Coninginne worden de gebarmen Nederlanders toe Emmerik bevolen te vertrecken. De Hertog van Hertsot en de Heere van Doornharmes en en meer andere waeren mede barmen Emmerik. Jonker Dieberich Sonop schreef aen den Prince / dat so hy zijn Excellencie wil hadde gekwet en daer toe bestelinge gehad / so en souden van Bergerdijk niet gekomen zijn. Van de Prince van Orangien hadde niet goet gebonden enige aenslagen daer op te maken. Als de Coninginne toe Rijnwogen aengekomen was / sijn hare Majest. besogt de Gesanten van Gelderland / Holland / Utrecht / Brabant / Overijssel / Groenwigen met d' Oranjelanden en van den Prince / en hebben na behoortlike congratulation en eerbiedingen elc van wegen hare Provincien heerlijke presenten aen hare Majest. tot een behoortlike erkennunge als aen hare welkomende Princesse gedaen.

Den 26 Augusti is so tot Antwerpen gekomen / aldaer se seer heerlijk en triumphantelijc van den Hertog van Alba en andere Heeren ontfangen is geweest / en daer gelogert in t Oosters Huis. Tot Antwerpen sijn de Gesanten van de andere Provincien van Nederland over de Maese en Schelde gelegen gekomen / en hare Majest. met gelijke congratulation en begiften bereert / en daer een weinig vertoef hebende is na Zeeland vertrocken / en opten 25 Septembris te schepen gegaen zijnde / is met eenen bootlands behoortlike in Spangien gekomen / gecompageneert by Monfragon Colonel met ses Compagnien soldaten / de Prince van Orangien heeft by sijn vrieven van den 10 Augusti geschreven aen meester Johan Bassus sijn Commissaris / ten einde hy den Heere van Lumby / Berges / Ceraets en allen anderen op sijn schepen zijnde / met alle haerfugheid daer van soude abetteren / en hen luiden op sijn hoogste ongenade belasten datse hen souden wachten en wel toefen dat sijn Keiserlijke Majest. Dochter of eenige van haren volke by hen luiden egeen schade / hinder / nochte letsel en geschiede.

Alba daer jegens ook schere schepen toegerust hadde. Ontrent dese tijd en een weinig te voren / so heeft Jonkheer Dieberich Sonop van wegen en met wil / weten en bevel van den Prince van Orangien begonnen in heimelijke communicatie te treden met eenige van Enkhuisen om de selve stad den Hertog van Alba afvallig te maken en aen den Prince van Orangien te brengen : hier toe werden onder andere gecomploreert en gebruykt twee personen / d' een wesenende een Predicant van de Gereformeerde / als namentlijk Richard Claesz van Enkhuisen / en d' ander Jan Claesz Sloot / namaels Burgemeester van Edam / de welke secretelijk af en aen reisden / en de bozgers daer so intelligentie mede hadden beweegden tot gunste van den Prince van Orangien / tot openinge der Stede tot gelegenheid tijd / en tot willige contributie. Dese hadden ook te wege gebracht de contributien in sekere Dorpen in Noord Holland en Waterland / daer niet jegenstaende de rigoreusheid van den Hertog van Alba noch vele conventiculen en vergaderingen der Gereformeerden gehouwen werden / daer onder dese twee groot credijt hadden / en als d' eenen vervoog / was d' ander onder hen luiden / de vrieven die dies aengandende worden ober en weder ober gebracht hielden van koophandel van koop en andere koopmanschap / hoewel het was van koophandel van de stad van Enkhuisen / Hoorn en Medenblik. Dese communicatie werden principlijk deelachtig gemaakt Peter Luitgens Dipskes / Jeshant Jacobs / Gerrit Ebertz / Cornelis Janz / Brouwer buiten de Suider-proorte in t Brouhuys / Pieter Hymff / Sybele Dirx / Cornelis Pieterfen / Rielus / Pieter Sijn Hymff / Leuert Jacobs. Jdeyn Goutmit / Ebert Coznelisz. en namentlijk meer andere / als namentlijk Pieter Coznelisz. en Jacob Pieterz. Nachschon als doen Burgemeester / ook mede Claes Janz. en Simon Baertz. in Hoogkerkel / en hadde ook hope dat Reinier Ferpuz. Schout de sake soude saborderen. Somma de sake werd so beleid dat men niet en twoffelde ingeballe daer hulpe quantie van den Prince van Orangien of de Stad en soude tot des Princen hoordele groepen werden. En werden daer toe dagelijc alle preparatien gereet gemaakt / maer gelijc des menschen booznemen niet al tijds en gelukt / also en is van desen aenslag ten lesten niet meer andere niet gevalen booz dese tijd / so wy na seggen sulken / hoewel de sake nochtans (dat wonder was) seerret gebleven is tot datse ontrent anderhalf jaer daer na noch ten effecte is gekomen.

Belijke aenslagen sijn ook by den Prince gemacht oirt den Briel / Rotterdam / Dordrecht en Delft te occuperen / en werden desgelijc ook gepraktiseert op Dubenker / Campen / Zwol en meer andere plaetsen : dan gingen in desen jare al onburchbaerlijken te niet / eensdeels sonder in t werck gesteld te werden / en anderdeels booz dien de aenslagen qualijk beleid sijn ge worden so men na horen sal.

De Prince van Orangien ook verstaende datter onder de schepen die alle dage vermeerderden grote ongerseltheit gebeurde en datter alle dage grote klagen geschieden van de grote schade en robuige die so ter Zee deden / heeft daer in willen versten / waerom hy herfshelden Ordonnantien getmaakt heeft die hy wilde onderhouden hebben op de schepen van oorloge die van hem commissie hadden / heeft daerom opten 1. Augusti deses jaers den Heere van Lumbyes gecommittentert toe sijnen Obersten en Capitein Generael ober alle sijn schepen / gebende hem tot dien einde dese nabolgende Commissie.

Wilhelm by der graten Gods Prince van Orangien , Grave van Nassau, Catfelleboge, Vyanden, Dietz, &c. Heere van Breda, Dietz, Grimbergen, Castelbelain Arlay en Noferoye, &c. Borggrave van Antwerpen en Befancon, allen den genen die dese jegenwoordige fullen sien saluit : doen te weten hoe dat wy van sommige onse getrouwe dienaers en van andere goede plaetsen dagelijcs geadverteert worden, van het sobre regiment, kleine toeverlicht en ongereltheit

Beglu
fel der
hande,
linge omd
enb
huiffen
aen de
spde van
den
Prince
van Or
rangien
te gend
van.

Wrede in
Dranh
ijk.

In dese maend van Augusto werck in Drankrijk het derde wrede edict verkondigt tusschen Carolum den negenden Conink van Drankrijk van dien name / en de Hugonoten / booz welcke de Conink onder andere articulen hebben woode dat do gebachtenisse der boozledene inlandse oorlogen / soude vergeten en eeuwiglijken te niet gedaen sijn / en dat niemant derhalven d' een noch d' andere en soude beledigen met woorden of wercken / noch van de verlopens saken disputeren en twiffen / maer dat d' een met d' ander vzedelijc soude leven gelijc broeders / vrienden en medebozgers. De Hugonoten souden in hare huysen van de Religie in t gantsche Rijk niet ondersocht werden / so verre se haer stil houden conform het accoort / souden ook in sommige Steden en Edeluiden-huysen byn leven / en bysheid hebben hare Religie te deffenen. De steden van Rochelle / Montauban / Cognack en Charite souden so in bewaringe en tot hare verskeringe hebben twee jaeren / dan souden so die wederom restituieren. De Prince van Savarre en Conde verklaerden de Coning te wesen sijn trouwe verwaanten / broederen en nebon / den Hertog van Cleveburgge en sijn kinderen / den Prince van Orangien / Grabe Lodewijk van Nassau / Grabe Wolfract van Mans belt en andere vreedde Heeren die de Hugonoten by gestaen hadden / verklaerde hy booz sijn liepe naturen en vrienden / allen gehangenen ten beiden syden soude ledig en los gelaten werden sonder ransoen / en meer andere articulen die hi alhier achter late / also het den Nederlanden niet aen en gaet.

Wetijle dese dingen in Drankrijk gebeurden so entuste de Prince van Orangien ook niet om den Hertog van Alba schade en afbreuk te doen met sijn schepen / die alle dagen ter Zee voeren en de Zee geheel supelijc machten / niet jegenstaende de Hertog van

Com
missie
van den
Heere
van
Lumb
byc als
Admi
rael en
Oberst
over de
schepen
van den
Prince
van Or
rangien

heid dat daer geweest is op onse schepen van oorlogen, sedert dat den Edelen Adriaen van Berges, Heere van Dolhain van den selve vertrocken is, den welcken wy bevel en commissie gegeven hadden, die te bereiden, toe te rusten, en te wapenen, en met de selve door alle middelen aen te vallen, bekriegen en te beschadigen den Hertog van Alva, en sijne aenhangeren, vyanden des gemeenen vredes en de onse: En dat wy tot onsen grooten lectwesen verstaen dat de onregeltheit van dage tot dage vermeerderd. En dat ter cause so wy konnen speuren en mercken door gebrek van een Hooft die geexperimenteert is en gebieden kan, soo dat seer te vreesen staet dat sulx niet alleen soude verhinderen onse goede voornemen, maer soude redonderen (door het verliezen van deselve onse Schepen) tot grooten achterdeele en merkelijke schade van de gemeene saken, welkes verbeteringe goeden en de geluckigen voorspoed (om dat de eere, dienste, en glorie Gods en de vryheid en verlichtinge van so menige arme, benaude, en verdrukte Christenen daer aen kleeft) wy tot allen tijden boven alle dingen deser werelt gesocht hebben, niet hebbende tot nu toe eenige middelen nagelaten, die wy hebben konnen bedenken die daer souden mogen dienen vorderlijk te zijn, tot een so goede en nodige sake: In gelijkformigheit des selvigen hebben wy seer gevoeglijk en nootwendig bevonden hier in te versien, eer daer een grooter quaed en inconvenient geschiede. Daerom so is 't, consideratie nemende van 't gene voorschreven is, en ons geheel betrouwende van de goede genegenheit, geschiktheid, en goede experientie in 't feyt van oorloge des Edelen Gil-lain van Fiennes, Ridder, Heere van Lumbres: hebben hem gecommiteert, geordonneert en geconstitueert: committeren, ordonneren en constitueren mits dese Overste en Capiteyn Generael van alle de schepen groot en klein wesende op zee, over de welke de Heere van Dolhain, en zedert zijn vertrek den Heere van Berges sijnen broeder last en bevel gehad hebben, mitsgaders van alle andere schepen wesende ook op onse naem in eenige andere plaetsen der zee, ofte die hier namaels noch mogen toegerust en gewapent worden voor onsen dienst, dewelke wy willen dat sy haer sullen voegen in een Vloote onder het bevel en regeeringe des voornoemden Heere van Lumbres, en dat so lange als 't ons gelieft: gevende den selven vol-

(F. 234.) komen macht, autoriteyt en speciaal bevel mits desen, omme van onsent wegen so te water als te lande door alle middelen die hy sal konnen bedencken te bekriegen, aenvallen en te beschadigen den voorz. Hertog van Alva en sijne aenhangers, verstoorders, en vyanden van den gemeinen vrede, en welvaert tegen de vryheyd en oude rechten des lands en den dienste van den Conink, en hier toe verkiesen, maken en ordonneren Lieutenant, Capiteyn, Meesters en Stuerluyden van schepen, en alle andere Officieren die hy sal nodig vinden te behoeven voor onsen dienst, en voorts alles doen wat eenen goeden Oversten en Capiteyn Generael van schepen toestaet en behoort te doen. Tot welken eynde, en op dat hy te beter mach voortvaren in 't executeeren van sijnen laste, hebben wy gecasseert, en te niet gedaen, casseren en doen te niete mitsdesen jegenwoordige alle Commissien die wy hier voormaels gegeven hebben den voornoemden Heere van Dolhain, om te wapenen en in zee te stellen eenige schepen voor onsen dienst, daerom dat onsen wille en meyninge is, dat alle de gene die ons in dese sake sullen willen dienen, en dewelke wy (of onsen Commissarius Basius in onsen naem) commissie gegeven hebben (die wy willen en verstaen in haer geheel te blijven) haer sullen begeven onder de Vloote en bevel des voornoemden Heere van Lumbres, den welken wy willen van allen aengenomen en bekent te werden, voor onsen Capiteyn Generael van de voorz. schepen, en wy hebben van onwaerden gehouden, en houden van onwaerden mits desen alle andere bysondre aenslagen, die daer souden mogen geschieden sonder weten, wille en expres bevel van

van ons of van onsen voornoemden Capiteyn Generael, of van sijnen Lieutenant, de welke wy expres-selijk bevelen, dat sy sullen procederen tegen alsulke, als sy tot vorderinge van de gemeene sake en onsen dienst dienlijk sullen bevinden, en te laten weten aen alle Havenen van Engeland, Vrankrijk en andere, dat sy deselve niet en houden noch en bekennen voor onse Dienaers en Bevelhebbers, de gene die haer niet en sullen reguleren achtervolgende het inhouden van dese, gelijk wy alrede kond gedaen hebben aen alle andere Havenen van Duytsland.

Welverstaende, dat onsen voornoemden Capiteyn Generael sal tot allen tijden gehouden wesen, ons reken-schap te doen, en te geven reden, so van sijn ey-gen daed, als ook van alle 't gene dat daer sal gedaen en geexecuteert werden, door den voornoemden Capiteyn en andere van hem gecommiteert, en insgelijx ons te doen goede en getrouwe rekeninge van alle Pas-poorten die van hem sullen gegeven en gedistribueert worden: Hem verbiedende en interdicerende iet-wes voor te nemen en te attenteren tegens de Maje-steit van den Keyser, den Vorsten, Printen, Staten, steden en plaetsen des Rijx: Noch insgelijx tegen de Majesteit van de Coninginne van Engeland, Plaetsen, Jurisdictionen en Onderdanen van haer Coninkrijke, be-grijpende ook die Majesteit des Coninx van Dene-marken en sijne Onderdanen: Eyndelijk alle Princen, Heeren en andere Dienaren Gods en liefhebbers der warer Christelijcke Religie: maer alleenlijk tegen den voornoemden Hertog van Alva en sijnen Adheren-ten. Daerom, so bidden wy en verfoeken aen allen den genen die dit aengaen mach, niet te doen of laten geschieden aen desen onsen voornoemden Capiteyn Generael of sijnen Lieutenant en Capiteynen eenig hinder of letsel, maer alle faueur, hulpe of bystant, so hy sulx van node hadde; gelijk wy willen in gelijke sa-ke haer geschiede. In kennisse van desen, hebben wy dese jegenwoordige met onsen naem ondergetekent, en onsen Casset van secreten hier op doen drucken. Gegeven op onsen huysse van Dillenborch den tienden dag Augusti, Anno 1570.

Heeft voorts geschreuen aen allen den Capiteynen en Scheeps-oversten dese navolgende Brieu.

DE Prince van Orangien, Grave van Nassau, Baenre-heere van Breda, Dieft, &c. Aen allen Capiteynen, Scheeps-oversten, Soldaten, Boots-gesellen en andere wesende op hen schepen, over dewelke eertijds de Heere van Dolhain heeft bevel gehad, of op eenige andere schepen onder sijnen naem in eenig ander deel van de zee, wenscht saligheid en geluk.

Mijn Heeren, lieve en wel beminde, also wy tot noch toe niet en hebben achterwege gelaten gene goede middelen, door dewelke met hulpe van de Schepper wy eenigen tijd mochten het suiuer woord Gods weder sien herplant in dese Nederlanden, en met eenen 't selve land dat nu onder de voeten getreden word, door de tirannye van de genige, die niet en soeken dan alles te regeren naer haer bloedig voornemen, weder-om te brengen in sijn oude vryheid en privilegie: hebben wy tot dien einde eenigen tijd geleden geadviseert of beraedslaegd (als u luiden kennelijk is) ter zee te stellen eenige schepen, verhopende daer door en door't vermeerderen van 't getal der selver, t'executeren ofte wege te brengen 't gene 't welk ons grotelijx soude mogen dienen tot vorderinge van de gemeene sake, maer zijnde gewaer geworden dat niet regenstaende alle goet devoir, 't welck wy gedaen hebben, wy tot noch toe geen goet effect gespeurt en hebben, en dat mits 't vertrek van de Hoofden en eenige Capiteynen van onse Schepen, en de partialiteiten die daer geweest zijn, alles is gebleven in disordre en confusie, daer door de meeste en sterkste saken van de werelt vallen en komen tot ruine of verderf: Hebben wy, eer 't selvige voortgank neme, raedfaem gevonden daer inne te versien, also gy-luiden wijder verstaen sult door de Heere van Lumbres, Heer Jeroni-mus

*Schep
ben
den
Prince
van
Orangien/
aen
allen
Capiteynen*